

İyunun 22-də Milli Məclisin növbədənəkar sessiyasının növbəti plenar iclası keçirilib. İclası açan Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarova əvvəlcə iyunun 19-da və 20-də onun rəhbərliylə Azərbaycan parlament nümayəndə heyətinin Türkiyənin İstanbul şəhərində işğar səfəri barədə məlumat verib.

Milli Məclisin iclasında

Artan büdcə gəlirləri Böyük qayıdışı sürətləndirir

lörinin 6 milyard 353 milyon manatı qeyri-neft sektorunun payına düşür və bu, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 1 milyard 592 milyon manat və ya 33,4 faiz çoxdur.

Ötən müddətdə icmal büdcənin göstəricilərdə də əhəmiyyətli dəyişikliklər qeydə alınıb. İcmal büdcənin gəlirləri ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 3 milyard 27 milyon manat və ya 24,2 faiz artıb. Ötən 5 ay ərzində icmal büdcə üzrə 2 milyard 179 milyon manat kəsir proqnozlaşdırılırsa da, faktiki olaraq 3 milyard 900 milyon manat büdcə artıqlığı yaranıb.

Diqqətə çatdırılıb ki, yenidən baxılmaqla formalaşacaq 2 milyard 986 milyon manat vəsaitin bir sıra prioritet vəzifələrin maliyyə təminatına yönəldilməsi nəzərdə tutulub. Belə ki, həmin vəsait işğaldan azad olunmuş ərazilərdə yol-neqliyət infrastrukturunun yaradılması, ölkənin digər bölgələrində neqliyət-kommunikasiya infrastrukturunun təkmilləşdirilməsi ilə bağlı layihələrin maliyyələşdirilməsinə, Vətən müharibəsi zamanı ölkənin bəzi rayon və şəhərlərində zərər çəkmiş yaşayış və qeyri-yaşayış sahələrinin bərpası və yenidən qurulması, ölkənin müdafiə qabiliyyətinin və hərbi qüdrətinin daha da artırılması ilə bağlı, milli təhlükəsizlik sahəsində tədbirlərin maliyyələşdirilməsinə, həmçinin sosial-müdafiə sahəsində, o cümlədən əmək pensiyaları üzrə məddi yardımın və sosial mənaivənlər üzrə ödənişlərinin maliyyələşdirilməsinə, orçaq təhlükəsizliyi üzrə tədbirlərin təmin edilməsi, sahibkarlığın inkişafı ilə bağlı tədbirlərin dəstəklənməsinə və bir sıra digər xərclərə ödənilməsinə yönəldiləcək.

Bildirilib ki, yenidən baxılmaqla 2022-ci ilin dövlət büdcəsinin xərcləri 32 milyard 304 milyon manat məbləğində nəzərdə tutulub ki, bu da təsdiq olunmuş proqnozdan 2 milyard 425 milyon manat və ya 8,1 faiz çoxdur. Ümumi xərclərin 62,7 faizi və ya 20 milyard 247 milyon manatı cari xərclərə, 31,8 faizi və ya 10 milyard 265 milyon manatı əsaslı xərclərə, 5,5 faizi və ya 1 milyard 792 milyon manatı dövlət borcuna xidmətlə bağlı xərclərə yönəldiləcək.

Nəzərə çatdırılıb ki, yenidən baxılmaqla icmal büdcənin gəlirləri 36 milyard 661 milyon manat, xərcləri isə 35 milyard 541 milyon manat proqnozlaşdırılıb. Bu da təsdiq olunmuş göstəriciyə nisbətən müvafiq olaraq gəlirlər üzrə 8 milyard 976 milyon manat və ya 32,4 faiz, xərclər üzrə isə 2 milyard 627 milyon manat və ya 8 faiz çoxdur. İcmal büdcə 5 milyard 229 milyon manat kəsirlə təsdiq olunsun da, 6 milyard 349 milyon manat əlavə gəlirlər hesabına icmal büdcədə 1 milyard 120 milyon manat profit gözlənilir. İcmal büdcənin tərkibinə daxil olan Dövlət Neft Fondunun gəlirləri 15 milyard 789 milyon manat, xərcləri 11 milyard 563 milyon manat təşkil edəcək.

Bildirilib ki, Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun büdcəsinin gəlirləri və xərcləri bərabər olmaqla 5 milyard 606 milyon manat məbləğində proqnozlaşdırılıb ki, bu da təsdiq olunmuş göstəriciyə nisbətən 300 milyon manat və ya 5,6 faiz çoxdur. İşsizlikdən Sığorta Fondunun gəlirləri və xərcləri bərabər olmaqla 181 milyon manat təşkil edəcək ki, bu da təsdiq olunmuş göstəriciyə nisbətən 1 milyon manat və ya 0,6 faiz çoxdur. Naxçıvan Muxtar Respublikasının büdcəsinin gəlirlərinin və xərclərinin təsdiq olunmuş göstəriciyə nisbətən 28,5 milyon manat və ya 4,9 faiz, dövlət büdcəsinin ayrılan dövlət xərclərinin 26 milyon manat və ya 6 faiz artırımla nəzərdə

tutulur. Artımdan sonra muxtar respublikanın büdcəsinin gəlir və xərcləri bərabər olmaqla 606 milyon manat təşkil edəcək.

Çıxışın sonunda nazir bildirib ki, 2022-ci ilin dövlət və icmal büdcələrinin yenidən baxılmasının və müvafiq düzəlişlərin edilməsinin əsas hədəfi ölkənin artan maliyyə potensialı və gəlirləri hesabına dövlət başçısı İlham Əliyevin müəyyən etdiyi prioritet vəzifələrin və inkişaf gündəliyində duran məsələlərin həlli üçün əlavə maliyyə təminatının yaradılmasında ibarətdir.

Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri Musa Quliyev "Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun 2022-ci il büdcəsi haqqında" qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi (birinci oxunuş) ilə bağlı məlumat verib. Qeyd edib ki, sonad Ələt Azad İqtisadi Zonasının fəaliyyətinin və bu sahədə qanunvericiliyin bəy-nəlxalq təcrübəyə uyğun təkmilləşdirilməsi məqsədilə hazırlanıb və zonanın səlahiyyəti qurumunun səlahiyyətlərində, onun hüquq və vəzifələrində, Ələt zonasında vergi və gömrük tənzimləməsinə, investirlər hüquqlarının qorunmasına və mübahisələrin həlli mexanizmlərində müvafiq təkmilləşdirmələr nəzərdə tutulur.

Qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edilib.

Tahir Mirkişili "İnvestisiya fəaliyyəti haqqında" qanun layihəsinin (üçüncü oxunuş) də təqdim edib. Bildirib ki, qanun Azərbaycan Respublikasında investisiya fəaliyyətinin hüquqi və iqtisadi əsaslarını müəyyən edir, investirlərin hüquqlarının və qanuni maraqlarının qorunmasını təmin edir. Sonədə investisiya fəaliyyəti sahəsində dövlət siyasətinin məqsədi və əsas istiqamətləri, dövlət tənzimləməsinin prinsipləri, investisiya fəaliyyətinin təşviqi, prioritetləri və həyata keçirilməsi formaları öz əksini tapıb. Eyni zamanda investirlərin hüquq və vəzifələri, bu sahədə dövlət tərəfindən verilən təminatlar və digər məsələləri əhatə edən maddələr təsbit olunub.

Qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edilib.

Milli Məclis Sədrinin birinci müavini, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri Əli Hüseynli Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosesual Məcəlləsinin, İnzibati Xətalər Məcəlləsinin, Cinayət Məcəlləsinin və "Vətəndaşların müraciətləri haqqında" qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi (ikinci oxunuş) barədə məlumat verib. Bildirib ki, təklif edilən dəyişikliklər "Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının qanunvericilik təşəbbüsü hüququndan istifadə etməyi qaydası haqqında" qanunun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar olaraq mövcud qanunvericilik aktlarının bu qanuna uyğunlaşdırılması məqsədilə hazırlanıb.

Qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edilib.

Milli Məclis Sədri Sahibə Qafarova diqqətə çatdırıb ki, növbəti üç məsələ ölkə Prezidentinin bir məktubu ilə parlamentə daxil olub və mahiyyətə bir-birinə yaxın qanun layihələridir. Hər üç qanun layihəsində nəzərdə tutulan dəyişikliklər insan orqan və toxumalarının donorluğu və transplantasiyası haqqında qanundan irəli gəlir.

Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü Nizami Səfərov Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında (üçüncü oxunuş) və Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında (üçüncü oxunuş) qanun layihələri barədə məlumat verib. Bildirib ki, qeyd olunan məsələlərdə nəzərdə tutulan dəyişikliklər "İnsan orqan və toxumalarının donorluğu və transplantasiyası haqqında" qanunun pozulmasına görə məsuliyyət növlərini müəyyən edir.

Qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edilib.

Sonra gündəlikdə ikinci oxunuşda olan üç məsələyə baxılıb. Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü Nizami Səfərov Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində, Miq-rasiya Məcəlləsində, "Yanğın təhlükəsizliyi haqqında", "Yerin təkisi haqqında", "Balıqçılıq haqqında", "Texniki təhlükəsizlik haqqında", "Atmosfer havasının mühafizəsi haqqında", "Tütün və tütün məmulatı haqqında", "Telekommunikasiya haqqında", "Damazlıq heyvandarlıq haqqında", "Təbii müalicə ehtiyatları, müalicə-sağlamlaşdırma yerləri və kura-ortlar haqqında", "Pambıqçılıq haqqında" və "Əqli mülkiyyət hüquqlarının təminatı və piratçılığa qarşı mübarizə haqqında" qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin (ikinci oxunuş) təqdim edib. Bildirib ki, qanun layihəsi "Sahibkarlıq sahəsində aparılan yox-suzlaşdırma tənzimləməsi və sahibkarların maraqlarının müdafiəsi haqqında" qanuna uyğun olaraq hazırlanıb və həmin qanunla digər qanunlar arasında uzlaşmanı təmin edir.

Təklif olunan dəyişikliklər barədə Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə, Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya, İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq, Əmək və sosial siyasət, Aqrar siyasət və Mədəniyyət komitələrinin rəyləri diqqətə çatdırılıb. Qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edilib.

məsi üçün bir sıra zəruri tədbirlərin dövlət qarşısında əlavə maliyyə tələbatını formalaşdırdığı, həmin tələbatın dövlət büdcəsinin əlavə gəlirləri və mövcud ehtiyatları hesabına maliyyələşdirilməsi üçün dövlət büdcəsinə yenidən baxılması ehtiyacını yarandırdığı qeyd edilib. Komitə sədri deyib ki, 2022-ci ilin dövlət büdcəsi haqqında qanun layihəsi qəbul olunarkən büdcə gəlirlərinin 26 milyard 816 milyon, xərclərinin 29 milyard 879 milyon, kəsirinin isə 3 milyard 63 milyon manat olması planlaşdırılmışdı. Eyni zamanda 2022-ci ildə ümumi daxili məhsulun real artım tempinin 3,9%, inflyasiyanın orta illik səviyyəsinin 4%, orta aylıq eməkhaqqının artım tempinin isə 8,7% olacağı proqnozlaşdırılmış, dövlət büdcəsinin həsablamları neftin bir barelinin orta illik qiymətini 50 dollar səviyyəsinə uyğun həyata keçirilmişdir.

Komitə sədri vurğulayıb ki, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə aparılan iqtisadi və geoiqtisadi siyasətin nəticəsi olaraq bu ilin 5 ayı ərzində ölkə iqtisadiyyatı bütün sahələrdə mühüm iqtisadi artım nümayiş etdirib, ixracdan əldə olunan valyuta gəlirlərinin səviyyəsi əhəmiyyətli dərəcədə artıb. Belə ki, 2022-ci ilin 5 ayı ərzində ÜDM 7,2%, qeyri-neft sahəsində ÜDM 11% artım nümayiş etdirilib, ÜDM-in həcmi 50,8 milyard, qeyri-neft-qaz ÜDM-in həcmi 25 milyard manatı keçib, qeyri-neft ixracı isə bu ilin 4 ayı ərzində 38,5% artıb. Bu ilin birinci rübü ərzində ilk dəfə olaraq qaz ixracından əldə edilən valyuta gəlirləri nəf ixracından əldə edilən valyuta gəlirlərinə yaxınlaşıb. Bu müddət ərzində neft ixracından 3,8 milyard dollar, qaz ixracından isə 3,5 milyard dollar valyuta gəlirləri əldə edilib. Qeyd olunub ki, bu artımlar son 12 ilin ən böyük artımlarıdır. Həmçinin göstərilən müddət ərzində orta aylıq eməkhaqları 14,2% artıb, inflyasiyanın orta illik göstəricisi 12,6%, Azerlight markalı neftin 1 barelinin qiyməti isə 106 dollar olub.

Diqqətə çatdırılıb ki, 2022-ci ilin beş ayı ərzində dövlət və icmal büdcələrinin operativ icra məlumatına əsasən, dövlət büdcəsinin gəlirləri proqnozdan 1,2 milyard manat və ya 10,8% çox yerinə yetirilib. Bu müddətdə dövlət büdcəsinin xərcləri proqnozdan 70 milyon manat və ya 0,7% çox icra edilib. Bu dövrdə dövlət büdcəsində 1 milyard 992,4 milyon manat profit yaranıb ki, bu da proqnozdan 2,4 dəfə çoxdur. Bütün bu rəqəmlər 2022-ci ilin dövlət büdcəsində dəyişikliklərin edilməsi üçün zəruri yarımadır.

Tahir Mirkişili bildirib ki, təqdim edilmiş layihədə 2022-ci il dövlət büdcəsinin gəlirlərinin 2 milyard 381 milyon manat, xərclərinin isə 2 milyard 424 milyon manat artırılması təklif edilib. Qeyd olunub ki, dövlət büdcəsinə dəyişikliklər layihəsi 2022-ci il üçün ölkəmiz qarşısında yaranacaq çağırışlara layiqli cavab vermək və bütün istiqamətlərdə dövlət siyasətini həyata keçirmək üçün mühüm maliyyə bazası yaradacaqdır.

Sonra çıxış edən maliyyə naziri Samir Şərifov bildirib ki, Prezident İlham Əliyev cari ilin 27 may tarixində Zəngilan rayonuna səfəri zamanı ölkənin iqtisadi göstəricilərinin müsbət dinamikasını, dövlət və icmal büdcələrində proqnozdan daha çox gəlirlərin əldə edildiyini nəzərə alaraq, artan gəlirlərin bir hissəsinin işğaldan azad olunmuş torpaqlarda quruculuq işlərinin görülməsi üçün yönəldilməsi ilə bağlı tapşırıq verib. Bununla yanaşı, dövlətin müdafiə qabiliyyətinin və təhlükəsizliyinin daha da gücləndirilməsi, orçaq təhlükəsizliyi üzrə əlavə ehtiyatların yaradılması, yox, neqliyət və təhsil sahələrində infrastruktur layihələrinin maliyyələşdirilməsi, inkişaf etdirilməsi, sahibkarlığa dəstək tədbirlərinin gücləndirilməsi və digər ehtiyatların qarşılınması üçün xərclərin artırılmasına dair dövlət başçısının digər tapşırıqları da olub.

Qeyd edilib ki, 2022-ci ilin ötən 5 aylıq iqtisadiyyatın inkişaf göstəriciləri və dövlət büdcəsinin icrası üzrə əldə edilmiş nəticələr olduqca məmnunedicidir. Əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə ÜDM real ifadədə 7,2 faiz, qeyri-neft sektorü üzrə 11 faiz artıb. Bu dövrdə dövlət büdcəsinin gəlirləri də əhəmiyyətli dərəcədə artaraq 12 milyard 442 milyon manat və ya 110,8 faiz icra edilib. Bu, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 2 milyard 707 milyon manat və ya 27,8 faiz çoxdur. Büdcə gəlir-

lənə qaydını qeyd edib. Bildirib ki, qanun layihəsinin (birinci oxunuş) təqdim edilib. Bildirilib ki, qanun layihəsində dair izahatda 2022-ci ildə dövlətin müdafiəsinin və təhlükəsizliyinin daha da gücləndirilməsi, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə bərpə və yenidənqurma işlərinin sürətləndirilməsi, sosial qayğının artırılması və orçaq təhlükəsizliyinin təmin edil-

ƏDV-dən azad edilməsi, fərdi baytarlıq xidməti praktikası ilə məşğul olan fiziki şəxslərin işə sadələşdirilməsi vergi ödəyicisi kimi sabit pul məbləğində vergiyə cəlb edilməsi təklif olunur.

Qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edilib.

Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü Nizami Səfərov "Azərbaycan Respublikasının insan hüquqları üzrə müvəkkili (Ombudsman) təsisatının 20 illiyi (2002-2022)" Azərbaycan Respublikasının yubiley medalının təsis edilməsi ilə əlaqədar "Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında" qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin (birinci oxunuş) diqqətə çatdırılıb. Bildirilib ki, layihə ölkə Prezidentinin tərəfindən parlamentə təqdim edilib. Medal barədə Əsasnaməyə əsasən, "Azərbaycan Respublikasının insan hüquqları üzrə müvəkkili (Ombudsman) təsisatının 20 illiyi (2002-2022)" yubiley medalı ilə Azərbaycan Respublikasında insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinin səmərəliliyinin artırılması istiqamətində fəaliyyətin, səmərəli eməkdaşlığın təşkilində və həyata keçirilməsində fəal iştirak edən şəxslər, habelə bu sahədə xüsusi xidmətlərə görə Azərbaycan Respublikasının və xarici ölkələrin dövlət və digər qurumlarının, beynəlxalq təşkilatların nümayəndələri təltif edilir.

Qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edilib.

Milli Məclis Sədri Sahibə Qafarova bildirib ki, gündəliyin növbəti 6 məsələsi ölkə Prezidentinin bir məktubu ilə parlamentə daxil olub və mahiyyətə bir-birinə yaxın olan qanun layihələridir.

Milli Məclis Sədrinin birinci müavini, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri Əli Hüseynli növbəti məsələləri "Azərbaycan Respublikasının insan hüquqları üzrə müvəkkili (Ombudsman) haqqında" Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası haqqında, "Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə (birinci oxunuş)", "Konstitusiyaya Məhkəməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə (birinci oxunuş), "Məhkəmələr və hakimlər haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə (birinci oxunuş), "Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi deputatının statusu haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə (birinci oxunuş) qanun layihələrini konseptual baxımdan təqdim edib. Diqqətə çatdırılıb ki, Azərbaycan Respublikasında dövlət qulluğunun inkişafına dair 2019-2025-ci illər üçün strategiya mövcuddur. Həmin strategiyada dövlət qulluqlarının eməkhaqqı sisteminin təkmilləşdirilməsi də nəzərdə tutulub. Məhz bu strategiyanın tətbiqi nəticəsində cari ilin əvvəlində icra hakimiyyəti orqanlarına əməyin ödəniş sistemi təkmilləşdirilib və dövlət qulluqlarının vəzifə mənaivələri artırılıb. Bu gün isə məhkəmə hakimiyyəti, qanunvericilik hakimiyyəti orqanlarında, insan hüquqları üzrə müvəkkil təsisatında icra hakimiyyəti orqanları ilə eyni vahid eməkhaqqı sistemində keçid nəzərdə tutulub. Qeyd olunub ki, təklif olunan dəyişikliklərdə qanunvericilik və məhkəmə hakimiyyətinə oxşar mexanizmlər tətbiq olunur, yeni eməkhaqqı əlavələr edilir, digər mənaivələr loğv olunur. Bununla yanaşı, hakimiyyət orqanlarının eməkhaqlarında mövcud olan bağlılıq aradan qaldırılıb və hakimiyyət qollarının eməkhaqqı müstəqil qaydada müəyyən edilir. Bu qanun layihələri dövlət orqanlarında vahid eməkhaqqı sisteminin tətbiqini təmin edəcək. Komitə sədri deputatların ölkə Prezidentinin bu təşəbbüsünü yüksək qiymətləndirdiklərini bildirib.

İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Tahir Mirkişili "Daşınar əmlakın yüklüliyi haqqında" qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi (ikinci oxunuş) barədə məlumat verib. Bildirib ki, "Sosial sığorta haqqında" qanunda dəyişiklik edilməsi barədə" və "Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında" 2018-ci il 30 noyabr tarixli qanunlara əsasən, məcburi dövlət sosial sığorta haqlarının hesablanması, ödənilməsi və bu sahədə fəaliyyətə nəzarət funksiyaları, habelə məcburi dövlət sosial sığorta haqları üzrə borcların hesablanması, haqqın vaxtında ödənilməsinə görə faizlərin və maliyyə sanksiyalarının tətbiqi ilə bağlı səlahiyyətlər vergi orqanlarına həvalə edilib. Təklif olunan dəyişikliklər həmin qanunlara uyğun olaraq hazırlanıb və uyğunlaşdırma xarakteri daşıyır.

Qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edilib.

Sonra iclasda birinci oxunuşda olan qanun layihələri təqdim edilib. İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Tahir Mirkişili Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsinin (birinci oxunuş) diqqətə çatdırılıb. Bildirib ki, layihə özəl baytarlıq xidməti fəaliyyəti ilə məşğul olan hüquq şəxslərin və fərdi baytarlıq xidməti praktikası ilə məşğul olan fiziki şəxslərin vergitutma məsələlərinin tənzimləməsi məqsədilə hazırlanıb. Sonədə əsasən, özəl baytarlıq xidmətlərini

Gündəliyin son 6 qanun layihəsi də ayrı-ayrılıqda səsə qoyularaq birinci oxunuşda qəbul edilib.

Rəşad CƏFƏRLİ, "Azərbaycan"